

Briselē, 2024. gada 31. maijā
(OR. en)

10402/24

CLIMA 215
ENV 561
ENER 257
TRANS 251
AGRI 443
ECOFIN 609
COMPET 597
IND 285
MI 546

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Komisijas paziņojums par Eiropas 2040. gada klimata mērķrādītāju - politikas debates

1. Lai Padomes (Vide) 2024. gada 17. jūnija sanāksmē ievirzītu politikas debates par minēto tematu, prezidentvalsts ir sagatavojusi pielikumā pievienoto piezīmi un jautājumus ministriem.
2. Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta ņemt vērā prezidentvalsts piezīmi un jautājumus un nosūtīt tos Padomei, gatavojoties minētajām politikas debatēm.

Komisijas paziņojums par Eiropas 2040. gada klimata mērķrādītāju

- Politikas debates -

Ievads

Komisija 2024. gada 6. februārī publicēja paziņojumu “*Rūpēs par nākotni: Eiropas 2040. gada klimata mērķrādītājs un ceļš uz klimatneitralitāti 2050. gadā, veidojot ilgtspējīgu, taisnīgu un pārticīgu sabiedrību*”¹ (“Paziņojums par 2040. gada klimata mērķrādītāju”). Paziņojumā ir izklāstīts redzējums pēc 2030. gada saistībā ar klimata pārmaiņu pastiprināšanos un to reālo izmaksu pieaugumu. Tajā izklāstīts redzējums par Eiropu kā kontinentu ar spēcīgu industriālo ekosistēmu, tīru, mazoglekļa, cenas ziņā pieejamu enerģiju un ilgtspējīgu pārtiku un materiāliem, kas sniegs labumu ES iedzīvotājiem un padarīs ES noturīgu pret turpmākām krīzēm.

¹ Dok. 6291/24 + ADD 1-6.

Paziņojumā, pamatojoties uz rūpīgu ietekmes novērtējumu, ieteikts līdz 2040. gadam panākt siltumnīcefekta gāzu (SEG) neto emisiju samazinājumu par 90 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, lai nodrošinātu, ka ES turpina pārliecinoši virzīties uz savu mērķi – sasniegt klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, kas bija izklāstīts Eiropas Klimata aktā. Ieteiktais mērķrādītājs atbilst zinātniskajiem ieteikumiem un Parīzes nolīgumā paredzētajām saistībām. Pēc tam, kad 2040. gada mērķrādītājs tiks apstiprināts, tas veidos pamatu jaunajam ES nacionāli noteiktajam devumam (NND) saskaņā ar Parīzes nolīgumu, kas jāpaziņo *UNFCCC* labu laiku pirms *COP30*. Komisija norāda – lai panāktu SEG neto emisiju samazinājumu par 90 %, atlikušo ES SEG emisiju līmenim 2040. gadā vajadzētu būt mazākam par 850 Mt CO₂ ekv. un oglekļa piesaistījumiem vajadzētu sasniegt 400 Mt CO₂. Lai papildinātu zemesatkarīgos piesaistījumus, kas piesaista oglekli biomasā un augsnē, būs vajadzīgi rūpnieciski oglekļa piesaistījumi no biogēniem un atmosfēras avotiem, lai sasniegtu 2040. gada mērķrādītāju, kā arī līdz 2050. gadam sasniegtu neto nulles līmeni un pēc tam – negatīvas emisijas absolūtā izteiksmē. Tie ietvers oglekļa uztveršanas, izmantošanas un uzglabāšanas risinājumu ieviešanu, lai samazinātu un kompensētu grūti dekarbonizējamās SEG emisijas dažās rūpniecības nozarēs, aviācijā vai jūrniecībā. Tāpēc līdztekus paziņojumam par 2040. gada klimata mērķrādītāju Komisija publicēja paziņojumu “*Ceļā uz vērienīgu rūpniecisko oglekļa pārvaldību ES*”², kurā izklāstīta stratēģija tādas kopējas un visaptverošas politikas un investīciju satvara izstrādei rūpnieciskai oglekļa pārvaldībai ES, kas nodrošina regulatīvo noteiktību un stimulus investīcijām oglekļa uztveršanā, uzglabāšanā, izmantošanā un oglekļa piesaistīšanā, piemēram, *Bio-CCS* un *DACCS*.

Paziņojumā par 2040. gada klimata mērķrādītāju ir arī norādīti vairāki veicinoši nosacījumi, lai minēto mērķrādītāju sasniegtu, jo īpaši, pilnīgi jāīsteno apstiprinātais 2030. gada klimata un enerģētikas satvars, jānodrošina Eiropas rūpniecības konkurētspēja, vairāk jākoncentrējas uz taisnīgu pārkārtošanos, kas nevienu neatstāj novārtā, jānodrošina vienlīdzīgi konkurences apstākļi ar starptautiskajiem partneriem un jāveido stratēģisks dialogs par satvaru laikposmam pēc 2030. gada, arī ar rūpniecību un lauksaimniecības nozari.

² Dok. 6306/24.

Padomē šā paziņojuma un tam pievienotā ietekmes novērtējuma sīka izskatīšana sākās Vides jautājumu darba grupā 2024. gada 12. februārī. Padome (Vide) 2024. gada 25. martā sāka pirmās debates par Komisijas paziņojumu. Parādījās vispārējs atbalsts 2040. gada klimata mērķrādītāja noteikšanai, un paziņojumā minētie veicinošie nosacījumi tika uzskatīti par būtiskiem.

Pašreizējais stāvoklis

Ņemot vērā paziņojuma par 2040. gada klimata mērķrādītāju starpnozaru raksturu, prezidentvalsts diskusijās attiecībā uz Paziņojumu par 2040. gada klimata mērķrādītāju un tā ietekmes novērtējumu ir aktīvi iesaistījusi citus attiecīgos Padomes sastāvus tehniskā līmenī, tostarp enerģētikas, rūpniecības, transporta, lauksaimniecības un finanšu jautājumos. Turklāt ir notikušas īpašas sesijas, lai Komisija varētu sniegt atbildes un skaidrojumus, atbildot uz daudzajiem delegāciju uzdotajiem jautājumiem. Dažādi Padomes sastāvi ir atzinuši, ka ir jāņem vērā klimata pārmaiņas to attiecīgajās nozarēs un jāizstrādā rīcībpolitikas un pasākumi saskaņā ar ES klimatneitralitātes mērķi, tādējādi nodrošinot virzību uz pārkārtošanos ³.

³ Skatīt, piemēram: Padomes 2024. gada 21. maija secinājumi par ES digitālās politikas nākotni (dok. 9957/24); Padomes 2024. gada 23. maija secinājumi “Eiropas konkurētspējas stiprināšana ar kosmosa palīdzību” (dok. 10142/24); Padomes 2024. gada 23. maija secinājumi “Zināšanu valorizācijas stiprināšana kā rīks, ar ko Eiropā panākt noturīgu un konkurētspējīgu industriju un stratēģisko autonomiju atvērtā ekonomikā” (dok. 10182/24); Padomes secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 28/2023: “Publiskais iepirkums Eiropas Savienībā: desmit gados laikposmā līdz 2021. gadam būvdarbu, preču un pakalpojumu līgumu piešķiršanā bijis mazāk konkurences”, kas apstiprināts 2024. gada 23. maijā (dok. 10358/24); Padomes 2024. gada 24. maija secinājumi “Konkurētspējīga Eiropas rūpniecība, kas virza mūsu zaļo, digitālu un noturīgu nākotni” (dok. 10127/24); Padomes 2024. gada 24. maija secinājumi “Vienotais tirgus visu labā” (dok. 10298/24) un Padomes 2024. gada 30. maija secinājumi “Ilgtspējīgas elektrotīkla infrastruktūras veicināšana”. Būtu arī jānorāda, ka Lailpas deklarācijā par sociālās Eiropas nākotni, kas tika pieņemta Augsta līmeņa konferencē par Eiropas sociālo tiesību pīlāru, ko prezidentvalsts Beļģija rīkoja 2024. gada 15. un 16. aprīlī, tika uzsvērts mērķis veicināt taisnīgu un godīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti.

Diskusijas tehniskā līmenī par 2040. gada klimata mērķrādītāju ir pievērsušās plašam tematu klāstam. Kopumā delegācijas piekrīt viedoklim, ka visām nozarēm būtu jāveicina pārkārtošanās, vienlaikus ņemot vērā to specifiku un atšķirīgos apstākļus dalībvalstīs, kā arī nepieciešamību nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos un tās konkrētu īstenošanu. Diskusiju laikā uzsvērtie konkrētie jautājumi ir apkopoti turpmākajās iedaļās.

Eiropas rūpniecības konkurētspējas un vienotā tirgus lomas saglabāšana

Delegācijas ir stingri pārliecinātas, ka ir ļoti svarīgi aizsargāt Eiropas rūpniecības konkurētspēju un nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus gan pasaulē, gan Eiropas Savienībā. Aktīvai klimata diplomātijai ir būtiska nozīme, lai veicinātu pastiprinātus globālos klimata pārmaiņu mazināšanas centienus. ES būtu jāizmanto iniciatores priekšrocības jauno tehnoloģiju tirgos un pilnībā jāizmanto vienotais tirgus. Kritiski svarīgo izejvielu akts un Neto nulles emisiju industrijas akts var palīdzēt palielināt iespējas jaunu tehnoloģiju izstrādei un izvēršanai. Tajā pašā laikā ir jāiegulda darba ņēmēju apmācībā, kvalifikācijā un pārkvalifikācijā, lai nodrošinātu, ka Savienības darbaspēks spēj reaģēt uz pārkārtošanās vajadzībām un izmaiņām darba tirgū.

Vajadzība pēc turpmākām investīcijām un uzlabotas koordinācijas saistībā ar infrastruktūras attīstību

Kopumā ir atzīta nepieciešamība pēc lielākām investīcijām, tostarp tīrajās tehnoloģijās un enerģētikas un transporta infrastruktūrā, kā arī nepieciešamība likvidēt šķēršļus, lai paātrinātu pārrobežu infrastruktūras izvēršanu. Šiem ieguldījumiem svarīga ir uzticama un paredzama sistēma, taču vienlaikus būtu jāizvairās no pārmērīga regulējuma un birokrātijas. Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments un Inovāciju fonds ir galvenie instrumenti, un tie būtu efektīvi jāīsteno. Galvenais problemātiskais posms ir atļauju piešķiršanas process, kas būtu jāracionalizē un jāsaīsina. Ir svarīgi veidot administratīvās spējas un apmainīties ar pamatnostādņēm, informāciju un kopīgiem datiem, iespējams, ar tematisku platformu palīdzību. Tiek pausts vispārējs aicinājums efektīvi izmantot ES līdzekļus un atzīt Eiropas Investīciju bankas svarīgo lomu. Tomēr tiek arī atzīts, ka ir vajadzīgs lielāks privātais kapitāls, tostarp pētniecībai, attīstībai un inovācijai. Ar ieguldījumiem saistītie riski būtu jāmazina, piemēram, izmantojot regulatīvo atbalstu vai riska dalīšanas mehānismus. Citi delegāciju ierosinājumi ietver privātā/publiskā sektora partnerību veicināšanu un pārrobežu projektu un sadarbības veicināšanu, tostarp attiecībā uz finansējumu. Dažas delegācijas ir arī norādījušas, ka ir jāpievēršas valsts atbalstam, lai izvairītos no konkurences izkropļojumiem.

Sinergija un saskaņotība starp aprites ekonomiku un klimata politiku

Aprites ekonomikas un resursefektivitātes nozīme ir plaši atzīta kā līdzekļi, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas un izmaksas sabiedrībai, kā arī atkarību no importa. Vairākas delegācijas ierosināja klimata politikā iekļaut aprites ekonomikas pieejas. Būtu jāīsteno aprites ekonomikas politika, kuras mērķis ir samazināt aprites cikla emisijas, piemēram, ekodizains. Būtu jāveicina ilgtspējīgi patēriņa modeļi, nodrošinot patērētājiem ilgtspējīgas un cenas ziņā pieejamas alternatīvas, kā arī ar informācijas un izpratnes veicināšanas palīdzību.

2040. gada klimata mērķrādītājs un zemesatkarīgo un tehnoloģisko oglekļa piesaistījumu devums

Lai gan lielākā daļa delegāciju vēl nav pieņēmušas nostāju par precīzo gaidāmā 2040. gada klimata mērķrādītāja līmeni, vairākas delegācijas piekrīt, ka ES ir savlaicīgi jānosaka vērienīgs mērķrādītājs. Vairākas citas delegācijas ir lūgušas lielāku skaidrību par ieteiktā mērķa sociālo un ekonomisko ietekmi. Nepieciešamība nākotnē palielināt oglekļa piesaistījumus ir plaši atzīta, taču dažas delegācijas ir brīdinājušas, ka, izstrādājot mērķrādītāju, nevajadzētu pārāk paļauties uz piesaistījumiem – gan tehnoloģiskiem, gan dabā balstītiem – dažādu neskaidrību dēļ. Dažas delegācijas ir arī uzsvērušas, ka ir jāņem vērā jautājums par akceptēšanu no sabiedrības puses. Vairākas delegācijas uzsver atjaunojamo energoresursu kā enerģētikas pārkārtošanas stūrakmens nozīmi, savukārt vairākas citas uzsver, ka ir jāievēro tehnoloģiskās neitralitātes princips. Vairākas delegācijas arī uzsvēra, ka ir svarīgi, lai ES lemtu par iekšzemes mērķrādītāju un tādējādi spētu paziņot atjauninātu NND labu laiku pirms *COP30* saskaņā ar Parīzes nolīgumu.

Holistiskas pieejas nepieciešamība lauksaimniecības nozarē

Ņemot vērā to, cik svarīgi ir garantēt nodrošinātību ar pārtiku kā tās primāro funkciju, lauksaimniecības nozarei būtu vajadzīga holistiska pieeja, lai stimulētu ilgtspējīgu pārtikas ražošanu, tostarp līdzsvaru starp pārtikas ražošanu un patēriņu, kā arī jaunas iespējas, tostarp apgādāt bioekonomiku un radīt oglekļa piesaistījumus. Šādā integrētā pieejā būtu jāiekļauj gan riska pārvaldība, gan riska mazināšanas pasākumi un jāņem vērā nepieciešamība nodrošināt nozares konkurētspēju un taisnīgus ienākumus lauksaimniekiem. Politikai būtu jāuzlabo nozares noturība un jārada stimuli emisiju samazināšanai, vienlaikus ņemot vērā sociālekonomisko ietekmi uz lauksaimniekiem.

Jautājumi ministriem:

- *Kā būtu jāizstrādā ES 2040. gada klimata mērķrādītājs un satvars laikposmam pēc 2030. gada, ņemot vērā Savienības apņemšanos īstenot konkurētspējīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, vienlaikus piedāvājot iespējas veidot vadošu lomu rūpniecībā un veicināt taisnīgu un godīgu pārkārtošanos?*
 - *Kā saistībā ar satvaru laikposmam pēc 2030. gada var vislabāk mobilizēt pieprasījuma puses pasākumus, tostarp materiālu apritīgāku izmantošanu un dalīšanās ekonomiku un mobilitāti, lai papildinātu tehnoloģiskās samazināšanas iespējas, tādējādi samazinot investīciju vajadzības un izmaksas sabiedrībai?*
-